

Newsletter

VERENIGING BEDRIJFSLEVEN CURAÇAO

NEWSLETTER SEPTEMBER 2015

1.EDITORIAL

2.ECONOMIE

- **Begroting Curaçao 2016**
- **Brief aan Regering inzake kranen containerhaven**

3.RAPPORTEN

- **Advies Evaluatiecommissie Rijkswet Financieel Toezicht Curaçao en Sint Maarten**

4.(Nieuwe)Wetgeving

5.ECONOMISCHE INDICATOREN

1.EDITORIAL

Fiscalisering van de sociale zekerheid is een van de belangrijkste punten die in de begroting van Curaçao dienstjaar 2016 is opgenomen. Fiscalisering houdt in beginsel in dat financiering van de sociale fondsen via de algemene middelen zal geschieden en niet langer via het heffen van aparte premies. De Regering draagt de volgende argumenten aan waarom gekozen is voor deze stelselwijziging:

- Betere financiële aansturing van de sociale zekerheid.
- Transparanter maken van het (belasting)stelsel op het gebied van collectieve lastendruk.
- Verlichting administratieve lasten voor belastingplichtigen en belastingdienst.
- De Staten krijgen een integraal en volledig beeld van de collectieve lasten en de allocatie van de publieke middelen.

Tegenover deze vermeende voordelen kunnen er echter ook contra argumenten worden aangedragen onder meer:

- Bij een stelsel van premiebetaling ontlenuen verzekerden bepaalde rechten op een uitkering. Een directe relatie tussen premie en uitkering levert hierdoor een bijdrage aan het kostenbesef. Bij fiscalisering gaan de kosten onzichtbaar op in de belastingheffing. Bij een stelsel van premieheffing is sprake van een rechtstreekse tegenprestatie; een eigenschap van belastingen is dat die relatie ontbreekt.
- Hoe gaat het systeem van verdeelsleutels van de algemene middelen naar de diverse voorzieningen er uitzien? Wordt het een jaarlijks terugkerend politiek debat?

- Werkt fiscalisering niet het best bij een stelsel dat voldoet aan eisen van adequaat financieel beheer en een transparante, efficiënte, doeltreffende en professioneel overheidsapparaat en financiën, kortom waar sprake is van goede “check & balances”?
- Gevaar voor hele hoge (marginale) belastingtarieven waarbij het niet ondenkbeeldig is dat AOV op AOV geheven zal worden.
- Geen stimulans om eigen verantwoordelijkheid te bevorderen als alles in een grote pot wordt gestopt.

Kernvragen die beantwoord moeten worden zijn of fiscalisering in financiële verbetering van het sociale zekerheidsstelsel zal resulteren en leiden tot vermindering van de lastendruk. Het zou goed zijn als de Regering haar voorstel (cijfermatig) zou onderbouwen en aangeven hoe de concrete invulling en implementatie eruit zal zien.

De VBC is van mening dat alleen een wijziging van de financieringsvorm onvoldoende zal zijn om tot een algehele verbetering en tot waarborgen van het sociale zekerheidsstelsel te komen. Hiertoe zullen ook aspecten als basisuitgangspunten (eigen of collectieve verantwoordelijkheid), het voorzieningenpakket (uitgebreid of sober) en de uitvoering (privaat of publiekrechtelijk) betrokken moeten worden. Daarnaast blijft het van groot belang dat te allen tijde sprake is van optimaal transparant en adequaat financieel beleid en beheer.

Met betrekking tot dit onderdeel komt de evaluatiecommissie Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) na onderzoek tot de conclusie dat het toezicht dat conform de Rft op Curaçao en Sint Maarten wordt uitgeoefend, gehandhaafd moet worden. Curaçao en St Maarten voldoen namelijk nog niet aan alle eisen van deugdelijk financieel beleid en beheer zoals de Rft voorschrijft.

Op grond hiervan rijst de vraag of het moment om over te gaan op fiscalisering van de sociale zekerheid opportuun is. Gaat fiscalisering hierdoor niet eerder averechts werken?

Wellicht is het aan te bevelen om eerst een grondige analyse hierover te maken en een brede maatschappelijke discussie te voeren. Thans heeft het er alle schijn van dat de samenleving plotseling en onvoorbereid geconfronteerd wordt met een drastische beleidswijziging.

2.ECONOMIE

- **Begroting Curacao 2016**

Algemeen wordt aangenomen dat de begroting één van de belangrijkste beleidsdocumenten is van het land. De begroting is de integrale financiële vertaling van de beleidsvoornemens van de Regering voor het begrotingsjaar en de daarop volgende jaren. Gezien de belangrijkheid van de begroting is het zaak dat deze een volledig en getrouw beeld geeft van de inkomsten en uitgaven en voldoet aan de financiële normen. Daarnaast dient de begroting goed onderbouwd te zijn en inzicht te verschaffen in de (toekomstige) ontwikkeling van de overheidsfinanciën.

De door de Regering van Curaçao bij de Staten ingediende begroting van het jaar 2016 laat het volgend beeld zien:

Recapitulatie begroting 2015

Omschrijving	R2014	P2015	B2016	B2017	B2018	B2019
Saldo Gewone dienst	42,4	-	-	-	-	-
Baten	1.676,9	1796,1	2.499,5	2.508,4	2.540,9	2.584,7
Lasten	1.634,5	1796,1	2.499,5	2.508,4	2.540,9	2.584,7
Saldo Kapitaaldienst	91,8	-	-	-	-	-
Baten	309,9	484,4	349,7	137,2	124,3	104,4
Lasten	218,1	484,4	349,7	137,2	124,3	104,4
Begrotingssaldo	134,2	-	-	-	-	-

Bron: Begroting Curaçao 2016

De begroting 2016 is in evenwicht. Dit is ook het geval voor de jaren daarna. Opvallend is dat de begroting 2016 en verdere jaren fors hoger is dan 2015. Zo zijn de baten en lasten op de gewone dienst in 2016 met meer dan ANG 700 miljoen (bijna 40%) toegenomen ten opzichte van 2015. Deze stijging wordt veroorzaakt door een doorgevoerde stelselwijziging.

Vanaf 2016 zullen de baten en lasten van de fondsen die door de Sociale verzekeringsbank worden beheerd voortaan bruto geraamd worden in de begroting. De motivering hierbij is om tot een betere financiële aansturing van de sociale zekerheid aan te sturen.

Hiermee wordt ook vooruitgelopen op de hervorming van het fiscale stelsel betreffende het integreren van de inkomstenbelasting en de sociale premies van de werknemer. De sociale premies zullen onderdeel gaan vormen van de algemene middelen en met behulp van een systeem van verdeelsleutels worden toegewezen.

Hieronder volgt een “break-down” van de gewone dienst van begroting:

Baten:

In de periode 2016-2018 nemen de baten als gevolg van integratie van de sociale premies in de begroting 2016 fors toe. Echter ook wordt verwacht dat de componenten belastingen, zowel de directe als indirecte in 2017 e.v. zullen gaan toenemen. Opvallend is dat in deze periode de opbrengsten sociale premies in deze periode afnemen.

Lasten:

De lasten zullen als gevolg van de integratie van de sociale premies in de begroting toenemen. In de periode 2016-2019 wordt een stijging van de posten personeelskosten en interest verwacht. Bij de andere posten is sprake van stabilisatie.

Met name is de ontwikkeling van de post personeelslasten opvallend omdat volgens de planning het aantal werknemers in de publieke sector zal afnemen (vide onderstaande tabel)

Ook het niet verder stijgen van de post sociale zekerheid is opmerkelijk indien rekening wordt gehouden met het voortschrijdend proces van vergrijzing.

Overzicht Baten en Lasten Gewone dienst

Omschrijving	R2014	P2015	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019
<i>Baten</i>	1.676,90	1.796,1	1.841,8	2.499,5	2.508,4	2.540,9	2.584,7
Belastingopbrengsten	1.392,5	1.500,8	1.477,1	1.450,9	1.471,4	1.504,5	1.553,3
Sociale premies	-	-	-	799,0	779,7	774,0	768,7
Overige opbrengsten	284,4	295,2	364,7	249,5	257,3	262,4	262,8
<i>Lasten</i>	1.634,5	1.796,1	1.714,4	2.499,5	2.508,4	2.540,9	2.584,7
Beloning van personeel	469,8	444,9	440,5	440,8	449,3	462,3	472,6
Verbruik goederen en diensten	226,5	222,2	208,9	210,1	210,2	211,2	211,3
Afschrijving vaste activa	48,0	62,7	62,7	64,5	68,5	65,9	68,6
Interest	62,5	70,5	70,5	67,0	71,6	72,8	74,1
Subsidies	68,3	69,8	69,8	65,1	65,1	65,1	65,1
Overdrachten	336,7	359,8	353,4	349,8	347,3	348,1	349,1
Sociale zekerheid	422,7	481,1	481,1	1.289,1	1.277,4	1.279,8	1.284,0
Andere uitgaven	-	11,8	11,8	10,0	10,0	10,0	10,0
Reserveringen	-	73,2	15,6	3,0	9,0	25,7	49,9
Saldo	42,4	-	127,4	-	-	-	-

Bron: Begroting Curaçao 2016

Uitsplitsing belastingopbrengsten:

Omschrijving	R2014	P2015	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019
Directe belastingen	759,5	838,8	815,1	785,9	766,3	775,3	799,1
Loon- en inkomstenbelasting	488,2	476,8	476,8	461,3	476,6	489,3	506,1
Winstbelasting	161,0	170,0	170,0	157,9	149,0	152,9	157,1
Deelnemingen/ dividendbelasting	-	53,7	30,0	40,0	15,0	5,0	5,0
Onroerende Zaak Belasting	25,7	58,0	58,0	45,9	46,5	48,0	49,7
Motorrijtuigenbelasting	36,8	38,1	38,1	38,9	39,5	39,8	40,2
Overige	47,8	42,2	42,2	41,9	39,7	40,3	41,0
Indirecte belastingen	633,0	662,0	662,0	665,0	705,1	729,2	754,2
Omzetbelasting	391,9	411,5	411,5	417,2	444,9	460,1	475,9
Invoerrechten	156,6	162,1	162,1	165,4	171,7	177,6	183,7
Accijnzen	84,5	88,4	88,4	82,4	88,5	91,5	94,6
Sociale premies	-	-	-	799,0	779,7	774,0	768,7
AOV/AWW	-	-	-	424,2	398,6	386,2	374,0
BVZ	-	-	-	250,8	257,7	264,8	272,2
AVBZ	-	-	-	72,8	71,1	69,3	67,6
ZV/OV	-	-	-	48,9	50,0	51,1	52,4
Cessantiafonds	-	-	-	2,4	2,4	2,5	2,5
Totaal	1.392,5	1.500,8	1.477,1	2.250,0	2.251,1	2.278,5	2.322,0

Bron: Begroting Curaçao 2016

Personeelsaantallen

Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beginstand	3.555	3.548	3.476	3.420	3.352	3.352
Instroom	206	75	75	76	147	168
Uitstroom	213	147	131	144	147	168
Eindstand	3.548	3.476	3.420	3.352	3.352	3.352

Bron: Begroting Curaçao 2016

Kapitaaldienst:

De uitsplitsing van de kapitaaldienst ziet er als volgt uit:

Kapitaaldienst: lasten en baten

	R2014	P2015	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019
Lasten	205,9	484,4	341,3	349,7	137,2	124,3	104,4
Investerings- en vermogens- overdrachten	205,9	484,4	341,3	341,6	129,0	116,1	96,2
Aflossing leningen o/g:	-	-	-	8,2	8,2	8,2	8,2
- binnenland	-	-	-	-	-	-	-
- buitenland	-	-	-	-	-	-	-
Kapitaalverstrekking over- heidsbedrijven	-	-	-	-	-	-	-
Baten	309,6	484,4	214,2	349,7	137,2	124,3	104,4
Vrijgekomen middelen uit af- schrijvingen	48,0	62,7	62,7	64,5	68,5	65,9	68,6
Aflossing leningen u/g	14,6	-	-	-	-	-	-
Reservering/Inkomsten uit Verkoop Onroerend goederen	-	127,4	0,3	162,8	0,2	0,2	0,2
Nieuwe financiering	247,0	294,3	151,1	122,4	68,5	58,3	35,6
Saldo	103,7	-	-127,1	-	-	-	-

Bron: Begroting Curaçao 2016

Uit bovenstaande tabel blijkt dat voor de periode 2016 - 2019 voor in totaal ongeveer ANG 716 mln gereserveerd is voor investeringen.

Waaraan worden de belastinggelden besteed?

Recapitulatiestaat Gewone Dienst						
Hoofdfunctie	Gewone Dienst					
	BEGROTING 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2015	JAARREKENING 2014
10 Staatsorganen en overige algemene organen	54.629.100	54.424.100	54.497.600	54.505.800	51.991.100	51.763.174
11 Ministerie van Algemene zaken	58.623.700	58.430.700	58.922.500	58.967.500	58.805.900	56.886.270
12 Ministerie van Bestuurlijke Planning en Dienstverlening	181.673.400	180.917.400	179.081.000	177.563.800	184.315.900	171.967.609
13 Ministerie van Justitie	224.151.800	223.192.000	224.030.000	224.223.800	231.174.400	224.761.818
14 Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning	86.914.900	86.590.600	85.645.300	86.154.700	86.889.200	83.133.737
15 Ministerie van Economische Ontwikkeling	51.311.200	53.566.000	53.549.700	53.556.000	50.333.500	46.765.954
16 Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport	337.204.500	332.132.300	332.920.900	334.124.200	360.475.400	355.867.286
17 Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn	570.012.400	543.994.000	531.516.300	519.394.100	160.027.700	109.737.142
18 Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur	729.882.900	754.354.300	771.589.500	790.945.800	340.784.500	327.158.486
19 Ministerie van Financiën	188.075.400	205.826.700	234.143.900	270.298.500	195.142.900	166.149.285
Totaal	2.499.478.800	2.508.368.100	2.540.896.700	2.584.733.200	1.714.440.600	1.594.240.761

Bron: Begroting Curaçao 2016

Uit bovenstaande tabel kan worden afgeleid dat de ministeries van Gezondheidszorg/Milieu en Natuur (ANG 729 mln), Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn (ANG 570 mln) en Onderwijs/ Wetenschap/ Cultuur en Sport (ANG 357 mln) qua uitgaven de grootste ministeries zijn.

Gezamenlijk gaat meer dan 66 % van de totale begroting naar deze ministeries.

De ministeries Financiën en Bestuur/Planning en Dienstverlening opereren “overheidsbreed “ d.w.z. dat een deel van hun middelen ook aangewend moeten worden voor andere ministeries.

Indien het “ uitgaven categorie” criterium wordt gehanteerd dan blijkt dat bijna 83% van de begroting besteed wordt aan de volgende categorieën:

- Sociale zekerheid (ANG 1289 mln)
- Beloning personeel (ANG 440 mln);
- Overdrachten (ANG 350 mln);

Economische groei

Bij het opstellen van de begroting 2016 is de Regering uitgegaan van de volgende meerjarige groei scenario:

	P2015	P2016	P2017	P2018	P2019
Reële economische groei	0,0	0,5	1,1	1,3	1,3
Inflatie	1,4	1,5	2,1	2,1	2,1
Nominale rente op 5 jaar overheidsobligaties	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5

De geprojecteerde verbetering van de economische groei is volgens de Regering het gevolg van het saneringsplan aangevuld met maatregelen om de economie te stimuleren. Door publieke investeringen in onder andere de bouw van het nieuwe ziekenhuis, nieuwbouw en vernieuwbouw van scholen, de fysieke infrastructuur (wegen) en de tweede megapier, zal de economie worden gestimuleerd en de efficiency worden verbeterd. Ook worden investeringen uit de private sector verwacht (o.a. start van de bouw van het Marriott Courtyard hotel en de renovatie van hotels).

Redactioneel commentaar:

De begroting 2016 is evenals het jaar ervoor in evenwicht. Ook meerjarig is dit het geval. Onduidelijk is of onderdelen van het regeringsbeleid zoals de economie, gezondheidszorg, veiligheid en onderwijs goed hierop zijn afgestemd.

Nu nog wachten op de jaarrekeningen om bevestigd te krijgen dat inderdaad sprake is van sluitende begrotingen en om niet verrast te worden zoals het in de jaren 2010, 2011 en 2012 het geval geweest is. Op papier was er toen sprake van evenwicht doch in werkelijkheid sloten deze jaren af met (forse) tekorten.

De begroting 2016 omvat wel een aantal risico's die terecht ook door de Raad van Advies en het CFT zijn gesignaleerd. Onder andere betreffen deze de ontwikkelingen binnen het sociale zekerheidsgebeuren, het verloop bij een aantal overheid n.v.'s, de beschikbare capaciteit om de geplande investeringsprojecten snel uit te voeren, rentestijgingen en een olopende schuldquote.

Om het sociale zekerheidsstelsel te waarborgen heeft de Regering gemeend om het instrument fiscalisering toe te gaan passen. Echter vooralsnog ontbreekt een goede en deugdelijke onderbouwing waarom dit vehicle tot het beoogde resultaat zal leiden. Voorts wijken de in de begroting 2016 gepresenteerde cijfers sterk af van de jaarcijfers van de SVB alsook van de eigen cijfers die het Ministerie van Financiën begin dit jaar bekend heeft gemaakt. Ter illustratie hiervan het volgend voorbeeld: In de begroting 2016 wordt melding gemaakt van een tekort van het BVZ fonds in 2014 van ANG 29 mln terwijl uit de goedgekeurde jaarrekening van de SVB blijkt dat het tekort ANG 42 mln was. Voor 2015 wordt volgens de regering een tekort verwacht van ANG 4,4 mln terwijl de begroting 2015 van de SVB melding maakt van een tekort van ANG 57 mln.

Verder ontbreekt de logica dat er sprake zal zijn van evenwicht en zelf overschotten van de sociale fondsen terwijl de overheid substantiële bijdragen uit de algemene middelen moet aanwenden om de tekorten te dekken. Zo dient voor het BVZ fonds in 2015 ANG 269 mln en ANG 30 mln voor het AOV fonds gereserveerd te worden.

De grote discrepantie in cijfers en onnavolgbare redeneerkunst van de regering leiden tot verwarring en tot vragen zoals:

- Is de keuze om over te gaan tot fiscalisering bedoeld om hiermee impliciet kenbaar te maken dat het geen zin heeft om alternatieven voor te dragen zoals overschakelen naar een kapitaaldekking stelsel voor de AOV en een privaatrechtelijke ziektekosten dekkingssysteem voor AZV als mogelijke duurzame oplossingen van de problemen waarmee het sociale zekerheidsstelsel thans kampt?
- Beoogt fiscalisering om de nog aanwezige (wettelijke) reserves van sociale fondsen inclusief het cessantiafonds onder te brengen in de ondoorzichtige pot algemene middelen en de transparantie te verminderen?

Het economisch gebeuren blijft zorgen baren. Reeds drie opeenvolgende jaren is sprake van krimp en de vooruitzichten voor 2015 duiden wederom aan op economische achteruitgang.

Op grond hiervan moet worden gesteld dat het tot nog toe gehanteerde economisch groei model van de regering (nog) niet tot bevredigende resultaten heeft geleid. Er is kennelijk nog sprake van gering vertrouwen bij investeerders. Het valt te betwijfelen of regeerinstabiliteit (wegsturen van de Minister President) en onderlinge verdeeldheid,

bijdraagt tot het verbeteren van dit noodzakelijk geacht vertrouwen. Gepleit wordt voor een aanpak gericht op duurzaam deugdelijk bestuur en financieel beleid en beheer, teneinde de defensieve en afwachtende houding van investeerders te doorbreken. Uitvoeren van het in de voorgaande Newsletter voorgestelde “tweesporen aanpak” zou kunnen helpen om tot structurele economische groei te geraken. Deze is nodig om werkgelegenheid, een redelijk leefklimaat (onderwijs, gezondheidszorg en veiligheid) en gezonde overheidsfinanciën te kunnen realiseren.

- **Brief aan de Regering inzake kranen containerhaven**

De ontwikkelingen in de haven stagneren vanwege het uitblijven van een besluit over de concessieovereenkomst tussen de CPA en CPS. Een van de gevolgen hiervan betreft de vervanging/aanschaf nieuwe kranen. DE VBC heeft hierover op 4 aug 2015 onderstaande brief verstuurd naar de Regering. Hierover is (nog) geen reactie ontvangen.

Willemstad, 4 augustus 2015

Aan de Regering van Curaçao
T.a.v. de Minister President
Zijne Excellentie drs. I. Asjes
p/a Pietermaai 4-4a

Betreft: kranen CPA/CPS

Excellentie,

Baserend op berichtgeving uit de media kan worden opgemaakt dat het concessievraagstuk haven van Curaçao (onderhandelingen tussen CPA en CPS) nog immer niet is afgerond.

Een van de gevolgen hiervan is dat er grote onzekerheid bestaat ten aanzien van vernieuwing en aanschaf van de kranen terwijl dit dringend noodzakelijk is.

Vanwege de ouderdom van de kranen komt het in de praktijk regelmatig voor dat deze buitenwerking zijn waardoor het efficiënt lossen van schepen in het gedrang komt. Momenteel is maar één kraan werkzaam en wordt de andere gereviseerd. Het is evenwel onduidelijk wanneer dit proces zal zijn afgerond mede vanwege verscholen problemen die zich continu manifesteren.

Onze leden, importeurs van goederen, hebben ons diverse keren geïnformeerd dat schepen naar havens in de regio, onder andere Aruba, moeten uitwijken om containers bestemd voor Curaçao aldaar te lossen. Vervolgens moeten deze containers naar Curaçao worden vervoerd hetgeen gepaard gaat met extra kosten in de vorm van transport, vertraging ("time is money") en imagoschade (onbetrouwbaarheid).

De VBC is zeer bezorgd over deze ontwikkeling en dringt met spoed bij u op aan om aan deze hoogst ongewenste verwickelingen een eind te maken. Er moet een definitief besluit worden genomen over aankoop en vervanging van de nieuwe kranen. Deze moeten zo snel mogelijk worden besteld omdat de levertijd en installatie van een nieuwe gentry kraan kennelijk twee jaar in beslag kan nemen.

Hoe langer dit proces wordt uitgesteld des te groter de economische schade zal zijn, terwijl bekend is dat Curaçao zich dit niet kan veroorloven. Al drie opeenvolgende jaren is sprake van economische krimp en alles wijst in de richting dat 2015 ook die richting opgaat.

De extra kosten die het falen van de kranen met zich meebrengt voor importeurs en consumenten valt niet langer te rechtvaardigen daar nu sprake is van een structurele ontwikkeling.

De importeurs zijn van mening dat de havenautoriteiten in casu de overheid hiervoor aansprakelijk zijn en overwegen juridische stappen te nemen om de extra kosten e.q de geleden schade, op hen te verhalen. Deze ongewenste ontwikkeling kan worden voorkomen door een besluit te nemen om nieuwe kranen aan te schaffen.

Wellicht ten overvloede willen wij hierbij memoreren dat een monopoliesituatie de plicht met zich meebrengt om continu adequate service te blijven verlenen.

Indien gewenst zijn wij te allen tijden bereid om het bovenstaande nader mondeling toe te lichten.

Uw reacties zien wij gaarne tegemoet.

Hoogachtend,
Vereniging Bedrijfsleven Curaçao

J. Kusters
Vice Voorzitter

3.RAPPORTEN

- **Evaluatiecommissie Rijkswet Financieel Toezicht Curaçao en Sint Maarten**

Op basis van artikel 33 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) is op 10 april 2015 door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de

evaluatiecommissie Rijkswet Financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten ingesteld met als taak binnen drie maanden advies uit te brengen aan de Raad van ministers van het Koninkrijk.

De evaluatiecommissie heeft onlangs haar taak volbracht en advies uitgebracht.

De evaluatiecommissie bestaat uit de volgende personen:

Voorzitter: de heer Ron Gomes Casseres

Leden: de heren Edelmiro Seferina (lid Curaçao), Reuben Essed (Sint Maarten), Marcel van Gastel (Nederland)

Secretaris: Hr. Dirk-Jan Bonnet aangevuld met de heren Paul Soethoudt (Curaçao) en Ramzy Dennaoui (Sint Maarten)

Hieronder een samenvatting van het advies van de evaluatiecommissie.

Waarover moet geadviseerd worden?

Het advies is gericht op de vraag of het toezicht dat conform de Rft op Curaçao en Sint Maarten wordt uitgeoefend geheel of gedeeltelijk kan worden beëindigd.

Art 33 lid 10 van de Rft geeft aan wat het advies van de evaluatiecommissie in ieder geval dient te bevatten:

- a. een oordeel over de vraag of het desbetreffende land structureel voldoet aan de normen, genoemd in [artikel 15](#), en of alsdan het te nemen besluit, bedoeld in het eerste onderscheidenlijk het tweede lid, kan inhouden dat de verplichtingen op grond van deze wet blijvend niet meer behoeven te worden nagekomen door het desbetreffende land;
- b. een oordeel of er sprake is van niet aan het desbetreffende land te wijten omstandigheden, waaronder die genoemd in [artikel 25](#), die het voldoen aan de normen in de weg hebben gestaan;
- c. een oordeel of de toepassing van de normen, genoemd in [artikel 15](#), zodanig is dat het gerechtvaardigd is dat een of meerdere verplichtingen op grond van deze wet blijvend niet meer behoeven te worden nagekomen en welke verplichtingen het in dat geval kan betreffen;
- d. een aanbeveling over het tijdstip van de volgende evaluatie;
- e. indien de evaluatiecommissie van oordeel is dat voortzetting van deze wet, geheel of gedeeltelijk, nodig is, aanbevelingen aan het desbetreffende land over maatregelen die bevorderen dat het aan de normen kan voldoen;
- f. zo nodig, met het oog op een optimale uitvoering van deze wet, aanbevelingen aan de landen met betrekking tot het krachtens deze wet uit te oefenen toezicht.

Normen art 15 Rft :

1. Voor de beoordeling van de vastgestelde begroting van een land en een vastgestelde verordening tot wijziging van de begroting hanteert het college de volgende normen:
 - a. de in de begroting en de meerjarige begroting opgenomen uitgaven op de gewone dienst worden gedekt door de ter dekking van die uitgaven opgenomen middelen;
 - b. de in de begroting en de meerjarige begroting opgenomen uitgaven op de kapitaaldienst worden gedekt door de ter dekking van die uitgaven opgenomen

- middelen, rekening houdend met de verwachte ontvangsten uit de opbrengst van geldleningen;
- c. de rentelastnorm wordt niet overschreden.
2. Bij de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, worden de volgende aspecten betrokken:
- a. in de begroting en de meerjarige begroting zijn alle verwachte uitgaven en verwachte ontvangsten opgenomen;
 - b. de in de begroting opgenomen ontvangsten en uitgaven worden toereikend toegelicht;
 - c. de begroting is zodanig ingericht dat zij voldoet aan de criteria van ordelijkheid en controleerbaarheid.
3. Bij de begroting wordt een uiteenzetting verstrekt van de financiële toestand van het land.

Wanneer wordt aan voornoemde normen voldaan?

Art 33 lid 11 Rft vermeldt het volgende hierover:

- Een land voldoet structureel aan de normen, genoemd in [artikel 15](#), indien het ten minste de laatste drie achtereenvolgende jaren geheel heeft voldaan aan deze normen en deze normen in zijn regelgeving heeft verankerd. Bij het oordeel, bedoeld in de eerste volzin, betreft de evaluatiecommissie mede de door het college gedurende de evaluatieperiode uitgebrachte adviezen en rapportages en de eventuele, op grond van deze wet gegeven aanwijzingen.

Oordeel van de evaluatiecommissie:

Oordeel artikel 33, tiende lid, onder a.

Op basis van de beschikbare gegevens en inzichten voor de drie achtereenvolgende begrotingsjaren 2012, 2013 en 2014 kan de evaluatiecommissie niet tot het oordeel komen dat Curaçao en Sint Maarten in deze drie achtereenvolgende jaren, zoals door de Rft en de memorie van toelichting daarbij vereist, geheel en zelfstandig hebben voldaan aan de normen in artikel 15 en meent daarmee dat het alsdan te nemen besluit door de raad van ministers van het Koninkrijk niet zou kunnen inhouden dat de verplichtingen op grond van de Rft blijvend niet meer behoeven te worden nagekomen.

Oordeel artikel 33, tiende lid, onder b.

Naar het oordeel van de evaluatiecommissie waren er geen niet aan Curaçao en Sint Maarten te wijten omstandigheden die het voldoen aan de normen in de weg hebben gestaan. De ontwikkeling van de wereldconjunctuur is mogelijk wel van invloed geweest op de economieën van beide landen, maar kan volgens de evaluatiecommissie niet geduid worden als een omstandigheid als bedoeld in artikel 25 van de Rft.

Oordeel artikel 33, tiende lid, onder c.

De evaluatiecommissie is van oordeel dat de toepassing van de normen genoemd in artikel 15 niet zodanig is dat een of meer verplichtingen van de Rft blijvend niet meer behoeven te worden nagekomen. Daarbij heeft de evaluatiecommissie onder meer het verloop van de begrotingsuitvoering en –realisatie en –verantwoording en de stand van het financieel beheer in beschouwing genomen, alsmede de mate waarin de verschillende verplichtingen van de Rft in relatie tot elkaar staan. De evaluatiecommissie heeft wel

overwogen om de kwartaalrapportage verplichting aan het Cft te beperken. Omdat die rapportages echter ook aan de Staten gezonden dienen te worden en omdat het gebleken is dat juist in de uitvoering bijsturen nog veelal is vereist waarbij de Staten een belangrijke controlerende en toezichhoudende rol kan en zou moeten uitoefenen, meent de evaluatiecommissie dat ook die verplichting vooralsnog in stand dient te blijven.

Aanbevelingen

In artikel 33, tiende lid, onder d, e en f wordt de evaluatiecommissie expliciet gevraagd zo nodig aanbevelingen te doen. De aanbevelingen 3 en 6 zijn aanbevelingen aan en ter overweging door de landen. Geen van de aanbevelingen beoogt het introduceren van nieuwe normen bij een volgende evaluatie.

Aanbeveling 1 (artikel 33, tiende lid, onder d)

Op basis hiervan meent de evaluatiecommissie niet tot de aanbeveling te kunnen komen om zonder meer een volgende evaluatie eerder dan na drie jaar te houden.

Aanbeveling 2 (artikel 33, tiende lid, onder f)

De evaluatiecommissie doet de aanbeveling om richting de volgende evaluatie een meer eenduidig toetsingskader te ontwikkelen. Daarmee kunnen de beide landen gericht naar het perspectief toewerken dat het toezicht op basis van de Rft beëindigd kan worden.

Aanbeveling 3 (gericht aan en ter overweging door de landen)

Met het oog op het in de toekomst beëindigen van de Rft doet de evaluatiecommissie de aanbeveling om tussentijds te investeren in een model waarin Curaçao en Sint Maarten hun eigen bestaande instituties, aangevuld met mogelijke nieuwe instituties, zodanig versterken dat ook zij beschikken over zekere dwingende bevoegdheden. In combinatie daarmee zou het uit te oefenen toezicht door het Cft meer vanaf de 'achterbank' kunnen plaatsvinden.

Aanbeveling 4a (artikel 33, tiende lid, onder e)

De evaluatiecommissie doet de aanbeveling dat, waar van toepassing, de besturen de secretarissen-generaal en hun ministeries aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor het financieel beheer en hen daarbij voorzien van de benodigde middelen.

Aanbeveling 4b (artikel 33, tiende lid, onder e)

De evaluatiecommissie doet de aanbeveling de verschillende trajecten die lopen ter versterking van het financieel beleid en beheer ook na 2015 met kracht voor te zetten.

Aanbeveling 4c (artikel 33, tiende lid, onder f)

De evaluatiecommissie doet de aanbeveling de discussie tussen het Cft en Curaçao over het risico van de overheidsvennootschappen en stichtingen voor de begroting zo spoedig mogelijk te beslechten met oog voor de argumenten van beide kanten.

Aanbeveling 5 (artikel 33, tiende lid, onder f)

De evaluatiecommissie doet de aanbeveling de praktische oplossing van het algemeen voorbehoud om te buigen naar afspraken tussen de landen en het Cft waaraan de kapitaaldienst binnen de begroting zou moeten voldoen. Als onderdeel daarvan dient de discussie over de toepassing van de SNA criteria afgerond te worden met oog voor de argumenten van beide landen en het Cft. Daarmee zou in de toekomst het werken met een algemeen voorbehoud kunnen worden opgeheven en zou ook de kapitaaldienst inhoudelijk aan de vereisten van de Rft kunnen worden beoordeeld.

Aanbeveling 6 (gericht aan en ter overweging door de landen)

De evaluatiecommissie doet de aanbeveling dat een schuldquote gerelateerde norm voor het bepalen van de leningenruimte in de eigen regelgeving van de landen wordt geïntroduceerd en hierop de eigen instituties te laten toezien. Ofschoon deze aanbeveling niet direct verbinding

heeft met artikel 33, tiende lid, onder e of f, heeft de evaluatiecommissie gemeend, gelet op geluiden van stakeholders teneinde een gezonde financiële toestand ook meerjarig te behouden en te blijven voldoen aan internationaal geaccepteerde normen, deze aanbeveling te moeten richten aan de landen. Curaçao heeft reeds een eerder voornemen om tot uitvoering daarvan te geraken. En de evaluatiecommissie doet de aanbeveling dat ook Sint Maarten dergelijke initiatieven overweegt.

Reacties van de besturen van Curaçao en Sint Maarten

De reacties kunnen als volgt worden samengevat:

- Niet eens met de onderdelen van het advies. De evaluatiecommissie stelt dat zij zich strikt en zorgvuldig gehouden heeft aan haar taakopdracht.
- Geen aandacht besteed aan het opzegrecht. De evaluatiecommissie meent dat dit element buiten haar taak opdracht valt.
- Het advies dient niet uitsluitend uitgebracht te worden aan de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Ook de besturen Curaçao en Sint Maarten dienen een exemplaar te krijgen.

De evaluatiecommissie stelt dat conform het instellingsbesluit het advies uitgebracht moet worden aan de Raad van ministers van het Koninkrijk door tussenkomst van de minister BZK. De mening van de besturen van Curaçao en Sint Maarten wordt evenwel gedeeld reden waarom bij de aanbieding van het advies bij de minister BZV verzocht is om het advies ook onverwijld vertrouwelijk beschikbaar te stellen aan de besturen van Curaçao en Sint Maarten.

- Het bestuur van Curaçao is van mening dat de analyse en oordeelsvorming van de evaluatie commissie onvoldoende zorgvuldig is geweest en het ontwerpadvies ondeugdelijk is gemotiveerd. Zo is geen overleg gepleegd met de Staten, relevante ambtelijk organisaties en is sprake van dominantie van het Cft. De evaluatiecommissie stelt dat naast gesprekken met Minister President en de Minister van Financiën wel degelijk gesprekken gevoerd zijn met ambtenaren. Bovendien is de Minister schriftelijk verzocht om informatie inzake reacties en adviezen van het Cft waaruit verschillen van inzicht of interpretatie met het Cft zou blijken. Hierop heeft de evaluatiecommissie geen reactie mogen ontvangen. Voorts is de evaluatiecommissie van oordeel dat beoordeling van het functioneren van het Cft niet tot haar taakopdracht valt.
- Tussen het bestuur van Curaçao en de evaluatiecommissie bestaat verschil van opvatting over het te hanteren toetsingskader bij de evaluatie.
- Het bestuur van Curaçao is van mening dat zij voldoet aan de normen van de Rft reden waarom aanbevelingen 2 t/m 6 verwijderd moeten worden. De evaluatiecommissie meent dat Curaçao (nog) niet voldoet aan de normen van de Rft en dat de aanbevelingen betrekking hebben op uit te oefenen toezicht. De evaluatiecommissie handhaaft de betwiste elementen.
- Het bestuur van Curaçao is van oordeel dat de evaluatiecommissie haar taak te ruim heeft opgevat en haar oordeel in belangrijke mate op overwegingen baseert die verder gaan dan de normstelling in de Rft. De evaluatiecommissie deelt dit oordeel niet en is van mening dat zij geen nieuwe normstelling invoert. In haar betoog lijkt het bestuur van Curaçao zich te beperken tot de normstelling van artikel 15 eerste lid. De evaluatiecommissie is echter van mening dat ook het tweede en derde lid van artikel 15 integraal betrokken moeten worden bij de evaluatie. Bovendien dient gedurende de gehele begrotingscyclus te worden voldaan aan de normen en niet alleen aan de voorkant daarvan bij vaststelling van de begroting.
- Het bestuur van Curaçao meent dat de evaluatiecommissie het financieel beheer op diverse punten tot zelfstandige normen verheft, terwijl de redenering andersom moet zijn:

als aan de normen wordt voldaan dan is de conclusie dat het financieel beheer in den brede op voldoende niveau is.

De evaluatiecommissie deelt de opvatting niet dat het financieel beheer tot zelfstandige norm is verheven. Goed financieel beheer is echter een onontkoombare voorwaarde om op blijvende basis met behulp van eigen instituties en met eigen bestuurlijk handelen een gezonde financiële huishouding te voeren die voldoet aan de normen van artikel 15 welke ook opgenomen zijn in de eigen regelgeving.

- Het bestuur van Curaçao meent dat het ontwerp advies als geheel de indruk wekt dat de evaluatiecommissie haar oordeel dat beëindiging van het toezicht nog niet aan de orde kan zijn, voor een belangrijk deel baseert op haar opvatting dat bepaalde verdere verbeteringen in het financieel beheer nodig zijn naast een versterking van de eigen instituties en het eigen bestuurlijk handelen en toezicht. Daarmee stelt de evaluatiecommissie volgens het bestuur, zoals gezegd, normen waarvoor de Rft geen basis biedt. Uit het ontwerpadvies wordt volgens het bestuur niet duidelijk welke andere gronden, die niet het financieel beheer betreffen, dan het oordeel moeten dragen dat Curaçao onvoldoende aan de normen voldoet voor een volgende evaluatie op een eerder moment dan drie jaar.

De evaluatiecommissie deelt deze opvatting niet. Om te kunnen beoordelen of sprake dient te zijn van beëindiging of voortzetting moeten de jaren 2012, 2013 en 2014 in ogenschouw worden genomen. Voor 2012 geldt dat tijdens de begrotingsuitvoering een aanwijzing is gegeven. Dit impliceert dat niet voldaan is aan de normen. Als gevolg hiervan is geen sprake dat voldaan is aan de eis dat tenminste drie achtereenvolgende jaren voldaan is aan de normen genoemd in artikel 15.

- Tot slot de opmerking van het bestuur van Curaçao dat het toezicht op de gewone dienst op afzienbare termijn eindig moet kunnen zijn.

De evaluatiecommissie meent dat toezicht op de gewone dienst niet los gezien kan worden van het toezicht op de kapitaaldienst. Beide delen vormen samen de begroting en beide delen zijn via de rentelastnorm, onderhoud van kapitaalgoederen en afschrijvingslasten met elkaar verbonden.

Redactioneel commentaar:

Het oordeel en de aanbevelingen van de evaluatiecommissie worden door de VBC onderschreven. De reacties en bezwaren welke de besturen van Curaçao en Sint Maarten hebben aangedragen zijn niet overtuigend. Hoewel ingezien wordt dat structureel gezonde overheidsfinanciën noodzakelijk zijn kan niet aan de indruk worden ontkomen dat de bestuurlijke en politieke wil om het hele proces van goed financieel beheer en beleid door eigen bestuurlijk handelen en instituties (voorbereiden, opstellen, uitvoeren en afleggen van verantwoording van de begroting, kortom een deugdelijke administratieve organisatie en interne controle) vooralsnog onvoldoende sterk ontwikkelend is. De zo noodzakelijk fiscale discipline is nog geen tweede natuur geworden binnen het overheidsapparaat. Het is nog geen “way of life” geworden. Vreemd want met allerlei regelgeving en controle tracht de overheid dit wel af te dringen bij derden, doch past deze aanpak binnenhuis onvoldoende toe. Dit is geen goede voorbeeldfunctie en werkt niet stimulerend.

Het zal waarschijnlijk even duren voordat de juiste cultuur van fiscale discipline binnen het overheidsgebeuren stevig verankerd zal zijn. Om deze reden is de eindconclusie van de evaluatiecommissie terecht, evenals haar aanbeveling om toezicht conform de Rft voort te zetten.

4.(Nieuwe)Wetgeving

Beknopt overzicht recente (initiatief) wetsvoorstellen/aanpassingen op sociaal-economisch gebied welke door de Regering dan wel als initiatief ontwerp van de Staten

aan de wetgevende macht ter behandeling zijn aangeboden en waar de SER advies over dient uit te brengen (periode augustus t/m september 2015).

In de betreffende verslagperiode zijn er geen stukken aan de SER ter advisering aangeboden.

5.ECONOMIC INDICATORS

Foreign Exchange Position (x mln) :	July 2015 :	NAf 2,522
definition IMF	July 2015 :	NAf 2,369
Import coverage (months)	May 2015 :	4.2

Consumer Price Index (Oct 2006 = 100)	July 2015	:125.2
	July 2014	:125.1
	Change	: 0 %
Average inflation past 12 months		: 0.8 %

Population and Employment		
Curaçao	:	2013 2011
Total population		150,782 147,858
Employed population		63,493 62,042
Unemployed population		9,512 6,721
Labor Force		73,005 68,763
Unemployment rate		13.0% 9.8%

Stay over tourism no of visitors	:	Aug 2015 year to date : 297.643
		Aug 2014 year to date : 287.405
		Change :4%

Cruise tourism no. of passengers	:	Aug 2015 year to date: 362.581
		Aug 2014 year to date : 417.640
		Change: -6 %

Stay over nights		Aug 2015 year to date:2.550.567
		Aug 2014 year to date:2.574.540
		Change: -1%

Shipping	: Jan - Aug 2015	Jan - Aug 2014
Freight	649	615
Tanker	784	799
Cruise	169	182
Others	288	258

	Jan- June 2015	Jan-June 2014
Cargo movements, metric tons		
Unloaded	286,846	293,256
Loaded	102,506	97,288

	July 2015	July 2014
Total companies Commercial Register		
Local	24,466	23,794
International	13,902	14,544
Total	38,368	38,338

Source: Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, Central Bureau of Statistics, Curaçao Tourism Development Foundation, Curaçao Port Authority, MEO, CHATA, Chamber of Commerce Curaçao